

„UNICUL SUPRAVIEȚUITOR DE LA COTA 100“

GHEORGHE POPA și ALECU LENCO

În istoria neamului românesc sînt scrise la loc de cinste multe fapte vitejești care în momentele cruciale, cînd patria le-a cerut, au atîrnat hotărîtor în balanța victoriei și au impus un nou curs evenimentului sau chiar istoriei.

Un asemenea fapt eroid, unanim recunoscut de istoriografie și consemnat ca o pagină de eroism legendar, este rezistența dirză a companiei de mitraliere, aflată sub comanda căpitanului Grigore Ignat, în înleștata bătălie de la Mărășești din vara fierbinte a anului 1917. A fost rodul sacrificiului suprem al celor 180 de bravi ostași ai companiei care primise misiune de luptă pentru ziua de 6 august 1917 să apere cota 100 (o înălțime de teren aflată la vest de gara Mărășești). Conștienți că luptă pentru o cauză dreaptă și scumpă tuturor românilor, apărarea patriei, alungarea dușmanului de pe cele două treimi din teritoriul țării, cît reușiseră armatele germane și austro-ungare să cotopească din august și pînă în decembrie 1916, animată de dorința vie și mereu trează în conștiința poporului nostru, întregirea teritoriilor locuite de români, mitraliorii lui Ignat au dat patriei tot ceea ce aveau mai scump, viața lor pentru independența ei.

Istoriografia luptelor de la Mărășești, literatura beletristică inspirată din aceste fapte menționează unanim moartea eroică a tuturor celor 180 de ostași, inclusiv comandantul companiei căpitanul Grigore Ignat. În materialul pe care îl prezentăm ne propunem ca odată cu evidențierea faptelor eroice ale companiei să intervenim cu cîteva elemente istorice și biografice noi, care, chiar dacă contrazic istoriografia și beletristica, fac lumină în acest capitol de istorie a patriei.

Este vorba de a demonstra că din cei 180 de componenți ai companiei unul a supraviețuit, acesta fiind slt. Teodor C. Grigoriu, comandantul plutonului I, erou al bătăliei de la cota 100.

Muzeul luptelor de la Mărășești, existent pe lîngă mausoleu conține tradiția culegerii de noi mărturii, a dovezilor care contribuie la punerea în valoare a adevărului istoric. Mergînd pe linia acestei preocupări s-a achiziționat recent un material constînd în fotografii, însemnări autobiografice și relatări de pe front, aparținînd lui Teodor C. Grigoriu și intrate în posesia muzeului nostru prin intermediul pro-

fesoarei Aurelia Marinescu și a Muzeului Militar din Craiova, cărora le exprimăm grațitudine.

Spicium din însemnările biografice amintite a căror autenticitate și veridicitate nu pot fi puse la îndoială, considerînd că facem un serviciu adevărului istoric și în aceeași măsură vitejiei și curajului de care a dat dovadă Teodor C. Grigoriu, erou al luptelor de la Mărășești, ca și tovarășii săi de arme în frunte cu comandantul Grigore Ignat, care și-au amestecat singele de eroi cu pămîntul scump al patriei.

S-a născut la 16 mai 1896 în comuna Cetatea, județul Dolj, din părinți agricultori cu o situație materială modestă. După ce parcurge treptele învățămîntului primar și liceal este surprins de evenimentele care au zguduit țara și lumea în vîltoarea cărora va fi prins de la vîrsta de 20 de ani. În octombrie 1916 a fost încorporat în regimentul 31 Infanterie Calafat și trimis apoi la școala de ofițeri din Iași, unde a fost coleg de studii militare cu „eroina de la Jiu“, Ecaterina Teodoroiu. Avansat în iulie 1917 la gradul de sublocotenent a fost repartizat la unitățile de luptă în Compania I de mitraliere din regimentul 51/52 Infanterie cu care a luat parte la marea bătălie de la Răzoare, Mărășești, din august 1917. După cum se cunoaște, comandamentul german de pe frontul răsăritean intenționa o puternică ofensivă în zona operativă din sudul Moldovei, cu scopul de a învinge rezistența românească, a cetropi întregul teritoriu al țării și a scoate România din război. Ca urmare, a avut loc cea mai mare înclăștare de forțe militare de pe acest front, între inamicul superior numeric care concentrase aici 12 divizii și apărarea eroică a celor 5 divizii românești.

Luptele s-au desfășurat timp de 29 de zile între 24 iulie și 21 august. Din cele 16 zile de lupte crîncene apogeul l-a atins ziua de 6 august 1917 rămasă în analele războiului prim-mondial.

Evenimentul care scoate în evidență încă o faptă de eroism românesc și pune în lumină adevărul istoric referitor la supraviețuirea sublocotenentului Teodor C. Grigoriu, a avut loc în această memorabilă zi.

Din prezentarea luptelor pe care o face Constantin Kirițescu în Istoria războiului pentru întregirea României, precum și în alte lucrări și în unele relatări ale martorilor la bătălie, rezultă că în dimineața zilei de duminică 6 august, o zi de liniște aparentă cu un soare cald și blînd, pe la ora 6,30 inamicul a dezlănțuit un bombardament infernal de artilerie din gurile a peste 1.000 de tunuri. În limbajul frontului pregătirea de artilerie însemna prologul atacului. Pe direcția principală de atac, fixată de inamic în sectorul Batalionului I din Regimentul 51 infanterie se afla și Compania de mitraliere comandată de căpitanul Grigore Ignat. Armata germană a reușit să creeze o breșă în această zonă, profitînd de superioritatea numerică. Față de situația creată, sarcina stăvilirii înaintării inamice a fost încredințată și Companiei de mitraliere care a trebuit să intre în acțiune pentru că linia I de apărare română fusese dezorganizată de bombardamentul și repetatele atacuri inamice.

Apărătorii români loveau dușmanul cu armele, cu grenade, cu baionete, într-o încheștare oarbă, disperată. Compania de mitraliere, ultima insulă de rezistență din acest sector, bine camuflată, trăgea din plin cu cele opt piese ale sale. Pe la ora 11 un nou val de atac al infanteriei germane pătrunde în dispozitivul nostru și se îndrepta către Cota 100, care din acel moment a intrat în istorie prin dârzenia apărării obiectivului de luptă și al sacrificiului suprem pe care l-a făcut mitraliorii. Comandantul lor le explicase că prețul rezistenței pe poziție capătă în acele momente o valoare istorică, căci o oră de stăvilire a inamicului însemna timpul necesar rezervelor noastre de divizie de a sosi pe aliniament și a contraataca.

Tunurile dușmane băteau cu turbare Cota 100. Obuzele, șrapnelele, și gloanțele cădeau ca ploaia și șuierau din toate părțile, creînd o atmosferă infernală.

Un obuz dușman a căzut pe o mitralieră aruncînd-o în aer cu servanții sfirtecați. O altă mitralieră românească a avut aceeași soartă cu care ocazie moare elevul plutonier Ralea Emil, comandantul plutonului al II-lea. Apoi una cite una mitralierele tac.

Servanții au căzut unul după altul și nu mai era cine să-i înlocuiască. Momentul era critic, disperat, Căpitanul Ignat și sublocotenentul Teodor Grigoriu, trec la piese — cum zic militarii — la mitraliera nr. 1 și nr. 2 și le fac să prindă din nou glas. Un glonț venit de la inamic a străpuns inima vitează a comandantului companiei curmîndu-i viața.

În timp ce o singură mitralieră mai trăgea, cea minuită de sublocotenentul Grigoriu, un obuz a căzut în fața tranșeului în care se afla, s-a înfipt în pământ și cu o explozie asurzitoare a sfirtecat trupul sergentului Zacheru, încărcătorul la mitralieră, iar pe sublocotenent l-a zvîrlit cițiva metri, cu hainele sfirtecate și rănit la cap de o schiță. Din acel moment — cum declară autorul însemnării autobiografice „cad leșinat, plin de sînge“.

Literatura de specialitate și chiar ordinul de zi al Diviziei a XIII-lea, dat de comandantul acestei unități militare, generalul Ion Popescu — Sanitarul, menționează moartea tuturor ostașilor companiei de mitraliere a căpitanului Grigore Ignat.

Putem exemplifica în acest sens „Lupta a fost crîncenă — menționează darea de seamă asupra luptei din ziua de 6 august, a punctului de comandă Pădureni din Divizia 13 — mai ales între orele 10—14, cînd au avut loc o serie de atacuri și contraatacuri furioase în diferite puncte, fie pentru menținerea poziției, fie pentru respingerea atacurilor inmaice. Se citează cazul companiei I mitraliere din Regimentul 51 infanterie, al cărei servanți împreună cu comandantul lor, Căpitanul Grigore Ignat și ofițerul din companie (Teodor Grigoriu n. n.) au fost găsiți morți cu miinile încheștate pe piese, sub un morman de cadavre inamice“¹.

1 *** Mărăști—Mărășești—Oituz. Documente militare, Buc., Ed. Militară 1977, documentul 153, p. 310.

De asemenea, jurnalul de operațiuni al Diviziei a 13-a consemnează : „Pe locul unde a luptat compania viteazului Ignat s-au găsit cele opt piese îngropate, avînd deasupra 2—3 rînduri de cadavre dușmane. Pe lângă căpitanul Ignat s-au găsit toți servanții pieselor uciși cu miinile încheștate pe trăgaci. De asemenea, sublocotenentul Grigoriu a fost străpuns de baionetă“².

Dacă asemenea afirmații care contrazic adevărul istoric — așa cum vom demonstra în continuare — sînt de înțeles pentru documentele militare întocmite în atmosfera fierbinte a bătăliei, nu aceleași circumstanțe scuzabile le au lucrările de specialitate ale unor erudiți cercetători. Amintim în acest sens lucrarea „Triunghiul eroic al Mărăști—Mărășești—Oituz, de dr. Florian Tuca, în care se precizează „Compania căpitanului Grigore Ignat s-a bătut pînă la ultimul om. A cererat sute de soldați vrăjmași și la rîndul ei, a fost decimată în întregime“³.

Revista „Actualitatea“ anul X nr. 21 din septembrie 1921, face aceeași afirmație : „Alături de soldații lor bravi, căpitanul Ignat și sublocotenentul Grigoriu erau fiecare la piesele lor, nelăsînd chiar murind să le cadă arma din mînă“⁴.

Și iată cum, după ani, unul dintre cei în cauză, singurul supraviețuitor din compania de mitraliori, sublocotenentul de atunci, generalul maior de mai tîrziu, Teodor C. Grigoriu intervine pentru a elucida faptul relatînd „...grav rănit la cap și zvîrlit în aer cu mitraliera la care trăgeam, cu hainele complet rupte de pe mine, dezbrăcat de suflul exploziei, numai în cizme, cad leșinat, plin de sînge. Am fost ridicat de brancardierii germani — după ce ocupaseră Cota 100 — și crezînd că sînt ofițer bavarez, m-au transportat pe targă 19 km, pînă la spitalul lor din Focșani, unde am fost operat de medicii germani, la cap, chiar în seara de 6 august 1917.

După cîteva zile, cu un tren de răniți m-au evacuat tocmai la un spital specializat de răniți la cap, din orașul Stettin — Germania — unde după cîteva săptămîni am început să vorbesc (după șocul de la cap) și vîzînd că sînt român m-au internat în lagărul de prizonieri din insula Stråhlsund Danholm (din Marea Nordului) unde erau ofițeri români, ruși, englezi, francezi și la 5 iunie 1918, după pacea de la Buftea am fost repatriat. Și așa s-a făcut să fiu singurul scăpat cu viață din acel trepăd de foc“⁵.

După revenirea în țară a fost repartizat de Divizia a 13-a ce era la Galați la Regimentul 47/72 infanterie, unde în 1920 s-a activat ca ofițer. Între 1922 și 1923 a urmat școala specială de geniu — Cetro-

2 Maior Mocanu Vasile, **Căpitanul Grigore Ignat**, Buc., Ed. Militară, 1967, p. 105.

3 Florian Tucă, **Triunghiul eroic Mărăști—Mărășești—Oituz**, Iași — „Junimea“ 1977, p. 86.

4 Conf. Maior Mocanu Vasile, **Căpitanul Grigore Ignat**, Buc., Ed. Militară 1967, p. 108.

5 Teodor C. Grigoriu, **Notițe autobiografice** — manuscris 1969.

ceni și a funcționat în diferite unități militare. În perioada celui de-al doilea război mondial a fost delegat al marelui Stat Major pe lângă Direcția I Regională C.F.R. Gara de Nord București și Direcția Generală C.F.R. pînă la 20 iunie 1945 cînd a fost pensionat, apoi clasat invalid de război. Între timp a fost avansat în grad de mai multe ori ajungînd pînă la gradul de colonel, grad pe care l-a avut și la pensionare.

După pensionare și-a mutat domiciliul la Craiova, unde a rămas pînă la sfîrșitul vieții. S-a dovedit un neobosit activist obștesc, ca veteran a participat la multe întîlniri cu tineretul universitar, U.T.C., elevi, ostași din diferite unități militare, muncitori din uzine etc., unde a povestit ca martor autentic generațiilor de azi episodul plin de glorie al companiei de mitraliere comandată de căpitanul Grigore Ignat., contribuind în acest fel la educarea patriotică a tineretului și dezvoltarea dragostei față de trecutul de luptă al poporului nostru.

În 1967 a participat la comemorarea a 50 de ani de la luptele de la Mărășești și cu această ocazie a fost decorat cu „Virtutea militară cl. I“. La propunerea Consiliului Politic Superior al Forțelor Armate, Consiliul de Stat cu Decretul nr. 815 din 7 septembrie 1967 i-a acordat pensia pentru merite deosebite în apărarea patriei, răsplătind în acest fel pe cel care cu ani în urmă a dovedit spirit de sacrificiu pe cîmpul de luptă neprecupețindu-și viața în lupta pentru apărarea și independența patriei.

Încă o dovadă a aprecierii și recunoștinței pe care statul nostru socialist a acordat-o acestui luptător, a fost avansarea sa la gradul de general maior, ceea ce dovedește că alături de toți cei care au luptat pentru apărarea și eliberarea țării, pentru independență și unitate națională — generalul maior Teodor C. Grigoriu ocupă un loc de cinste și pentru aceasta, rîndurile de mai sus se vor a fi și un pios omagiu celui dispărut în 1974.

L'UNIQUE SURVIVANT DE LA BATAILLE DE „COTE 100“

Résumé

Pendant la première guerre mondiale, le plus important combat, s'est déroulé dans l'été de 1917 sur le front de Mărășești, entre première Armée roumaine et les armées allemandes.

Sur set secteur de front a été engagée et la compagnie de mitrailleuss commandée par le capitaine Grigore Ignat. Dans la journée de 6 août 1917, la compagnie a eu la mission de défendre un point stratégique — „Cote 100“ —. Le nombre et la force des ennemis, à qui s'est opposée la bravoure et l'heroïsme des combattants roumains qui luttaient pour la defence et la liberation de la terre des ancetres, ont fait de cet jour se moment le plus acharné du combat et le symbol de la victoire roumaine de Mărășești.

Avec le suprême sacrifice de leur vie, tous, le 180 militaires de la compagnie ont défendu l'objectif.

Même que la littérature historique précise qu'il n'y a resté aucun survivant, le sous-lieutenant Teodor C. Grigoriu montre de contraire-il y a eu un seul survivant. Il était officier dans la compagnie mentionnée.

Pendant la bataille un obus lui a arraché les vêtements et blessé grièvement la tête. Après la contre-attaque, les brancardiers allemands, en lui prenant comme un combattant de leurs armées, l'ont transporté à Focșani et d'ici en Allemagne, dans un hôpital. Quand le blessé a pu parler, les allemands l'ont transféré dans un camp de concentration d'où il s'est repatrié après la paix de Bucarest.

Les derniers ans de sa vie les a vécus à Craiova, comme pensionnaire militaire, avec le grade de général-major retiré.